Nr. 16. 28 Červienia 1924 h. Hod VIII.

KRYNICA

TYDNIOWAJA SIALANSKAJA HAZETA

Adres Redakcyi i Adm.: Wilnia, Zawalnaja 7.
Redakcyja adčyniena ad 9 h. ran. da 7 h. wieč.

„Krynica“ kaštuje: na hod 6.000.000 m. p.
Asobny numar kaštuje 200.000 m. p.

Swajho dapiali.

My ŭsie išče dobra pomnim toj kryk, jaki sprawiła polskaja čornaja sotnia i jej padobnyja z pryčyny, bytcam, niebiaśpieki z boku litoŭcaŭ. Było heta prad Siomuchaj. Polskija hazety tady pisali, što lićwiny z Kowienščyny majuć praz hranicu pryjšci ŭ Kalwaryju pad Wilniaj, bytcam dla malitwy, a sapraŭdy zabrać Wilniu.

Dziela hetaha polskija hazety zaklikali ŭładu, kab jana, kali nia moža sama, dyk razam z wojskam, bierahła Wilenščynu ad litoŭskaj niebiaśpieki.

Usiamu hetamu, jak susim niepadobnamu da praŭdy, mała chto dawaŭ wiery.

Adnak było jasnym, što hetyja dzikija kryki polskich hazet niečaha žadajuć dapiać. I ciapier užo jasna, ab što tut išło.

Adbylisia źjezdy z ŭsiej Polščy polskich „sokałaŭ“, praŭnikaŭ, Daŭborčykaŭ, hazetčykaŭ. Wot-ža treba było im pakazać, što Wilenščyna, heta — čysta polski kraj, što tut žywuć tolki samyja palaki. A kab polski wyhlad mieła i Wilnia i najpryhažejšaja jaje wakolica Kalwaryja, treba było nia ŭpuścić siudy ani lićwinoŭ, ani biełarusaŭ, jakija pawodle zwyčaju, na Siomuchu niazličanymi toŭpami iduć na malitwu ŭ Wilniu i ŭ Kalwaryju. Litoŭskaja i biełaruskaja mowa hetych pielhrymaŭ jasna wykazywała-b prybyŭšym zdaloku palakam, što kraj naš sapraŭdy nasialajuć nie palaki, a biełarusy i lićwiny. A kab hetych pabožnych litoŭskich i biełaruskich pielehrymaŭ nie dapuścić u hety čas u Wilniu i Kalwaryju, treba wydumać trywohu.

Tak zrabili i mety swajej dapiali. Palaki padniaŭšy trywohu ab „niebiaśpiecy“ na litoŭskaj hranicy, pierapužali spakojnuju našu ludnaść i značna ŭstrymali jaje ad pabožnych pielehrymak. Aprača taho polskaja ŭłada nie dazwoliła ŭ hety dzień adbyć źjezd litoŭskim wučycialom, nie dazwoliła takža litoŭskamu hramadzianstwu z pryčyny 20-letniaj hadaŭščyny skasawańnia zabarony litoŭskaha druku, adbyć ŭ hety čas adpawiedny wiečar, z adpawiednaj lekcyjaj.

Dyk bačam ciapier, što niebiaśpieka dla Wilenščyny z boku lićwinoŭ u časie Zialonych Świataŭ była palakami wydumana dziela jasnaj nam ciapier mety. Meta hena dapiata, ale tolki... na niekulki dnioŭ.

Ihnat Paparać.

Z Sojmu.

Sprečki ab dziaržaŭnych raschodach i prychodach užo wiaducca druhi tydzień. Našy biełaruskija pasły kožnamu ministru wykazwajuć, što jon, choć i z biełarusaŭ źbiraje hrošy, ale na biełarusaŭ nie daje ničoha.

Damahańnie poŭnamoctwaŭ. Staršynia ministraŭ Grabski ŭznoŭ damahajecca ad Sojmu, kab hety daŭ jamu poŭnamoctwa mnohaje rabić biaz Sojmu. Dziela taho, što p. Grabski, užo dadzienyja jamu poŭnamoctwy, (jakija chutka kančajuca) wykarystaŭ prociŭ sialanstwa, ścisnuŭ jaho niabywała ciažkimi padatkami, biełaruskija pasły prociŭ hetych poŭnamoctwaŭ.

Pišmo Staršyni Biełarusk. Pasolskaha Klubu da Penleve. Staršynia Biełaruskaha Pasolskaha Klupasłaŭ wiadomamu francuskamu dziejaču Penleve, padpisaŭšamu pratest proci „biełaha teroru“ ŭ Polščy, hetkaje pismo:

U toj mament, kali Zachodniaja Biełaruś, adarwanaja Ryžskim Traktatam ad swajej Matki, nadaremna dabiwałasia praz swaich pradstaŭnikaŭ u polskim Sojmie i Senacie swaich pataptanych elementarnych prawoŭ, my z ablahčeńniem pačuli hołas pratestu proci istnujučaho ŭ Polščy biełaha teroru, — pratest, pad jakim nie wahalisia padpisacca najbolš świetłyja pradstaŭniki sučasnaje Francyi.

Ad imia Biełaruskaha Narodu i jaho parlamenckaha pradstaŭnictwa ŭ Sojmie i Senacie Polskaje Respubliki liču swaim pačesnym abawiazkam wyskazać Wam i Wašym kaleham, Panie Pasoł, našu hłybokuju udziačnaść i wysokaje pryznańnie za hetaje, tak šlachotnaje, ludzkoje učućcie.

Pry hetaj nahodzie ja pazwalaju sabie pierasłać Wam, Panie Pasoł, najščyrejšyja pawinšawańni z pryčyny Wašaj i Wašych palityčnych pryjacielaŭ pieramohi na parlamanckich wybarach, a takža wyskazać pierakanańnie, što Francyja, idučy šlachami swaich wysokich ideałaŭ Wialikaje Rewalucyi, na dziele zachoča padtrymać sprawiadliwyja imknieńni Biełaruskaha Narodu da ŭładžańnia swajej doli zhodna z wolaj swajej.

Prymicie, Panie Pasoł, słowy ščyraj pašany i pawažańnia.

(—) *Bazyl Rahula,* Staršynia Bieł. Pasol. Klubu.

DA NAS PIŠUĆ.

Baroniacca ad panskaj napaści. Malkoŭščyna, Dziśnienskaha paw. Miejsca duža wiasiołaje jak i naahuł akolicy kala Drui. Malkoŭščyna u apošnija dni nabrała šmat razhałosu, a woś dziela takoha zdareńnia: Dnia 9 červienia ksiondz Cikota z Drui adpraŭlaŭ u Malkoŭščynie nabažeństwa ŭ kaplicy z druhim ksiandzom, hościem. Paśla Imšy światoj hawaryłasia nawuka. Ab hetu nawuku i pajšła ŭsia turbacyja. A čamu? Bo ciapier pany duža razwydreli. Tolki-ž u Malkoŭščynie panu Jacynie nie ŭdałosia; bo kali staŭ kryčać na biełaruskaj nawucy, dyk ludzi na jaho kinulisia cełaj wialikaj hramadoj. Kab nia ŭstupilisia našy ksiandzy za taho pana Jacynu, to jon i kaściej swaich nie padabraŭby. I skažycie ludzi, hdzie tut rozum u hetych panoŭ? Kryčyć na ŭwieś hołas: „Tut Polšča, nia treba biełaruščyny. Zamkniom kaściały!“ A syn pana Jacyny, baroniačy baćku, hraziŭ rewalweram. Chto-ž pahražaje tut Polščy? Ksiondz haworyć nawuku ab Bohu, ab wiery, ab našych abawiazkach. Ksiondz wučyć ludziej. I musić wučyć u rodnaj mo-

PRAMOWA

pasła B. Taraškiewiča 13.VI.24 h. u Sojmie ŭ časie dyskusii nad expose staršyni Ministraŭ Hrabskaha.

...Nielha dumać, što hałoŭnaja chwaroba siańniašniaha haspadarčaha žyćcia — heta błahija hrošy.

Pryčyna chwaroby lažyć kudy hłybiej — u hłybokim haspadarčym kryzisie. Užo samaja wajna — heta pačatak haspadarčaha kryzisu. Raspačaŭsia jon dziela taho, što narodnyja promysły, promysły nacyjanalnyja i nacyjanalistyčnyja, kankurujučy pamiž saboj, dawiali da aružnaje baraćby.

Zaklučeńnie miru nijakaj darohaj nia spyniła haspadarčaha kryzisu, ale skarej ŭwiało ŭ nowuju fazu, pahłybiła jaho ŭ cełaj Eŭropie, a nawat ŭ cełym świecie. Wiedama, što wialikija ekanamičnyja bahatyry Eŭropy, jakimi jość Anhlija, Francyja i Niamieččyna, utracili značnuju častku swaich rynkaŭ ŭ kalonijach, jakija ŭ časie suświetnaj wajny, tworačy swaje ŭłasnyja promysły, wyzwalilisia ad zaležnaści ad eŭrapiejskich dastaŭščykaŭ.

Paśla ŭpadku waluty nastupiŭ čas haspadarčaha kryzisu. Haspadarčy kryzis i upadak hrošy — heta dwa kancy taho samaha kija, jakija siańnia bjuć napieramienu pa niaščasnaj Eŭropie.

Pahladzim-ža, jak p. Hrabski, wykručwajecca pamiž hetymi niebiaśpiekami.

Padatki wiaduć da zniščeńnia wioski.

P. Hrabski, jak wiedama, siahnuŭ nia tolki da dachodaŭ, ale da čaści majemaści. I jak-ža hetaja častka majemaści biarecca? Biarecca, tak skazać, „na ŭžwiej wiecier“.

Metady ahientaŭ Ministerstwa Skarbu, hałoŭnym čynam na wioscy, wielmi časta paprostu hraničać z ašukanstwam.

Pierad ŭsim płatnik nia wiedaje, skolki, kali i ŭ jakim časie budzie mahčy płacić swaje padatki.

Dalej, wyšynia apadatkawańnia ŭ krai zrujnawanym i źniščanym wajnoj dachodzić da takoje miery, jakaja istnuje ŭ krai, krasujučym dabrabytam, jak Italija. Aproč taho, musiŭ-by skazać, što padatkowaja systema Polščy ŭ siańniašniaj chwilinie — niazmierna dražniučaja, asabliwa na našych biełaruskich ziemlach. U toj čas, kali sialanie prywykli płacić padatki ad ziamli, jany siańnia

płaciać niaźličanuju ličbu roznych padatkaŭ:

„pańštwowych i komunalnych“ — tak, što zapraŭdy niama tydnia, kali-b nia treba było płacić padatku. A jość, naprykład, takija padatki, jakija ŭ wačoch padatnikaŭ wyklikajuć prost abureńnie. Takim padatkam jość naprykład padatak „spadkowy“.

U toj čas, jak u sialanskaj siamji pamirajeć baćka i pakidaje pa sabie ŭdawu i dzieci siroty, tady hety **padatak „spadkowy“** wydajecca zapraŭdy **karaj za śmierć**, dy tak hety padatak i razumiejuć sialanie.

wie, bo ab heta narod tutejšy ksiandzoŭ pytaje i damahajecca. Nadarma pany Jacyny i druhija pahražajuć aružžam u časie nabaženstwa — kij maječ dwa kancy — a prociŭ ŭsiaho narodu išci nia to durna, ale i niebiaspiečna; ab hetym prakanalisia usie pany tutejšyja. Takija palaki ničuć Polščy nie pamohuć, ale jany sami panižajuć Polšču u wačach biełaruskaha narodu. Narod strašenna uzburany; za swaich ksiandzoŭ stajać muram, swaju mowu lubiać i baroniać. A pan Jacyna niachaj paprabuje swaim baranim łebam bić u hety mur biełaruski, dyk haławu sabie paščapaje.

W. Adważny.

Palicyja bjeć... Żodziški, Świancianskaha paw. Da nas pryjaždžaŭ sa Świancian niejki palicejski čynoŭnik, kazali, što na rewizyju i woś luty „rewizor“, jeździačy pa pawieci, bjeć ludziej... Heta ja kažu usim śmieła i na ŭwieś świet, što toj čynoŭnik bjecca, bo ja sam adčuŭ jaho ruku na swajej twary.

Maju užo 71 hod i nichto mianie pa twary nie udaryŭ, a toj palicejski čynoŭnik nie ušanawaŭ maje staraści i uderyŭ. Moža chto spytajecca, za što? **Za toje, što koń nie chacieŭ stajać, kali toj pan sadziŭsia na woz.** Wot i ŭsia pryčyna. Świedkami hetaha faktu byli: maja dačka Amilja i moj ziać Jan Dudzinski.

Dyk wot, jak pastupajuć tyja, katoryja pryjaždžajuć da nas, kab niby-to nawadzić "paradak". Dobry prykład jany dajuć našym palicyjantam. Kali rewizory hetak robiać, to što hawaryć ab prastych palicyjantach. Dla tych ciapier nawuka prostaja: bij, skolki chočaš, bo i pan rewizor biŭ...

Toj rewizor zawiecca: Paweł Staszków, aspirant powiatu Święciańskiego. Usio wyšejskazanaje mieła miejsca ŭ Żodziškach 30 maja a treciaj hadzinie ranicy, kali pan rewizor adjaždžaŭ na wahzał u Smurhoni. **Francišak Jankoŭski.**

Razumiejuć sprawu. Zaśc. **Šantaroŭščyna,** Duniławieck. paw. Sialanie našaha zaścienku blizu ŭsie hałasawali ŭ časie wybaraŭ u polski Sojm za Nr. 12; pasłuchali Dzierkaŭskaha ksiandza, jak im abiacaŭ, što kali budzie ŭ polskim Sojmie bolš pasłoŭ z Nr. 8 i 12, dyk budzie dobra žyć, a ciapier usie čuchajuć hałowy, dy ŭžo pozna, ničoha nie pamoža; ciapier dobra ŭciamili, za kaho tre' było hałasawać.

Chočačy paprawić swaju abmyłku, składajuć achwiaru na našu hazetu „Krynicu“, haspadary: Jazep Kučynski 1.000.000, Sinkiewicz 1.000.000. Adam Awin 1.000.000, Staś Awin 500.000, Juluk Awin 500.000 i Wacłaŭ Sinica 500.000. Šantaroŭskaja maładziož złažyła achwiary: Zosia Sinica 1.100.000, Amila Romiel 1.000 000, Tapila Awin 500.000, Hanefa Awin 500.000 i A. Sinkiewič 1.000.000. Wybačajcie, što małaja achwiara, bolš nijak nia možam achwiarawać, kali padatki nam žyć nie dajuć. a horš, što niesprawiadliwa biaruć hety padatak: u nas uziali padatak

---

Usiudy wiedama i śćwierdžana, što metady azdaraŭleńnia Skarbu p. Hrabskaha wiaduć da poŭnaha abiadnieńnia wioski i da pramysłowaha kryzisu.

Budžet polski — budžet wajny.*)

Chočučy stwaryć mir, chočučy być twarcom miru, treba mir spraŭna pryhataŭlać. Słušna heta skazaŭ pasoł Barlicki, tolki, nažal, nia zusim chacieŭ wywiaści z hetaha lozunhu ŭsie paśledztwy, bo, žadajučy čynna pryhatawać mir, treba chiba źmienšyć wajenny budžet? A budžet polski — heta wyrazna wajenny budžet, dziela taho, što najmienš 57 prac. budžetu idzieć na ŭzbrojeńnie i na armiju.

Polšča **nasyčana čužoj ludnaściu i čužymi ziemlami** i imienna dziela hetaha. kab hetuju čužuju ludnaść, hetyja mienšaści, pierad ŭsim terytoryjalnyja a znača ŭkraincaŭ i biełarusaŭ, ŭtrymać u należnaj karnaści i pasłuchmianaści i złamać ich, dziela hetaha patrebny wajenny budžet. A heta jošć wynik wialikaj ślepaty palityki ŭradawych čynoŭnikaŭ, dziela taho, što nijakaja armija, kali-b Polšča azbroiła z noh da haławy ŭsiu ludnaść — mužčyn i žanok nawiet, to niwodnaja, kažu, armija ŭ niedalokaj budučynie nie patrapić zmahacca na dwa fronty, ci to z Rasiejaj, jak takoj, ci to z sajuzam ŭschodnich narodaŭ, i nie patrapić zmahacca z Niamieččynaj z druhoha boku. Woś dziela hetaha polskaja palityka pawinna być — mirnaja, nie wajennaja.

*) Budžet — dziaržaŭnyja wydatki i prychod.

Palicejskaja palityka ŭ školnictwie.

Pahledzimo, jak hety „apalityčny“ staršynia ministraŭ, katory abiacaŭ z hetaj trybuny być biezstarońnim i apalityčnym, pahledzimo, jakuju jon wiadzie ŭnutrannuju palityku ŭ halinie školnictwa. Śmieła možna skazać, što tak „biazčelnaha ministra“ ŭ adnosinach da škoł narodnych mienšaściaŭ, jak p. Mikłašeŭski, dasiul nia było. (Kryk na prawicy. Hałasy: Jak možna ab ministry skazać, što jon biazčelny?! Hetaha słuchać nia možna!)

Wice-maršałak Maračeŭski: (zwonić), Prašu Panoŭ supakoicca. Kali moŭca skazaŭ štoś nieadpawiednaha, to ja dawiedajusia ab hetym z stenohramy i pryzawu da paradku.

P. Taraškiewič. Kali ŭžyŭ nieadpawiednaha słowa, to hatoŭ dać za heta satysfakcyju, ale niachaj pany tolki pasłuchajuć, jak p. Ministar Mikłašeŭski, začyniajučy systematyčna škoły, uwodzić da škoły palicejskuju systemu.

Woś-ža pa dni 1-ha maja biełaruskija i žydoŭskija škoły ŭ Wilni atrymali ad wilenskaha kuratoryumu zapytańnie, jakija wučyciali i wučni ŭ dzień 1-ha maja nia pryšli da škoły. Nia wiedaju, jak heta maju nazwać... (Kryk, hołas: Biełaruskaje świata jošć 1-ha maja).

Ziamielnaja sprawa.

Hetaje pytańnie jošć pieršaje dla šyrokich masaŭ ludnaści biełaruskaj i ŭkrainskaj. Jak hetaje pytańnie

(u druhuju zaličku padatku ad majemaści) ad tych, katorym zusim nia tre' było płacić, a ciapier strachoŭka pa 90 złotych na haspadara! I čym płacić?

Zaściankowy.

Hutarki ab haspadarcy.

Małočnaja karowa.

Karowa ŭ haspadarcy zajmaje paśla kania druhoje miejsca. Zatym kožny haspadar starajecca paśla kania kupić sabie i karowu. Nikatoryja kuplajuć karowu nawat pierad kaniom asabliwa tyja, ŭ kaho jość małyja dzietki.

Ale nie zaŭsiody traplajecca dobraja karowa, najbolš niejkaja maleńkaja, chudzieńkaja, zamorak niejki kaziny, ale nie karowa. Čamu heta? Adkaz adzin: dahladu nia było, kali hetaja karoŭka była cielam. Ale ab tym, jak hadawać cialat, ja ciapier hawaryć nia budu, pakidaju heta na druhi raz, a ciapier dumaju pahawaryć ab tym, jakaja karowa małočnaja i što rabić, kab jana była małočnaja.

Kab karowa była małočnaja, patreba dwuch rečaŭ:

1) kab karowa była dobraha zawodu

2) i kab jana mieła dobry dahlad.

Jakaja-ž karowa budzie dobraha zawodu, abo inšymi sławami, jakaja karowa budzie dawać mnoha małaka?

Małočnaja karowa maje niekulki prymiet. Wyličym tut hłaŭniejšyja:

1. Małočnaja karowa pawinna być daŭ**haja** sama i mieć daŭhuju šyju. Heta budzie hłaŭnaja prymieta małočnaje karowy. Karowa, karotkaja dy jašče z karotkaj šyjaj, jak u buhaja, nikudy nie hadzicca, jaje tolki ŭ sachu, abo ŭ woz zaprahać. Ludzi časam haworać, što ŭ małočnaj karowy pamiž rabrynaŭ dałoń laža, heta praŭda, bo čym daŭžejšaja karowa, tym šyrej u jaje buduć rabryny.

2. Małočnaja karowa pawinna mieć małuju mordačku i tonkija rohi, s toŭstaju mordaju, abo z toŭstymi bykowymi rahami karowa redka budzie małočnaja.

3. Da małočnych karoŭ nalezyć i taja, katoraja maječ tonkija i karotkija piarednija nohi. Ale tut treba ŭważać, jakoj parody karowy, bo ŭ hałandskaj parody, choć jany i nadta małočnyja, a nohi bywajuč wysokija i hrubyja. Ale za toje hetyja karowy bywajuć zaŭsiody doŭhija.

4. Treba, kab karowa mieła roŭny chrybiet, heta značyć, kab nia była harbataja i mocna zapadzistaja. Šyroki kryž u karowy, — heta znak, što karowa wodzić dobryja i wialikija cielaty. Aproč hetaha treba, kab chwost karowy dastawaŭ da kalen i kaniec chwasta byŭ žaŭtawaty, takaja karowa dajeć tłustaje małako. Tłustaść małaka išče uznajuć pa wymju: kali wymja ŭ karowy dachodzić fałdami až da adchodaŭ, heta znak, što karowa dajeć tłustaje małako.

5. Karowa pawinna mieć wymja wialikaje, značna padzielanaje na čatyry častki. Kali toja wymja wydaić, to jano pawinna zwisać u fałdački i byc miahkim, jak mašonka. Kali wymja paśla wydajeńnia miasistaje i tuhoje — karowa nikudy nie warta. Aprač taho małočnuju karowu jašče paznajuć pa małočnych žyłach, katoryja źwiwajúcca pad brucham kala wymja ŭ wakolicy pupa. Kali zwoi žyłaŭ hrubyja — karowa małočnaja, kali tonkija i małyja — karowa słabaja na małako.

Dyk wot i ŭsie prymiety małočnaj karowy. Paŭtorym jašče raz:

a) małočnaja karowa doŭhaja, pačynajučy ad šyi, a kančajučy na chwaście.

b) Karowa składu „karawinaha“, a nie buhajowaha: tonkaja i dalikatnaja mordačka, tonkija nohi i rožki.

---

staić? Pastajanna abiacujecca ziamielnaja reforma. Na paśledak — nia wina ŭradu i nia wina administracyi, što sprawa ziamielnaje reformy ŭ toj ci ŭ inšy sposab prawiedziena ŭ Sojmie. Ale jak ziemskija urady traktujuć biełaruskaha mužyka? Tam pierad usim pytajuć, chto ty taki: ci ty palak, ci biełarus? Adnym pamahajuć, druhim stawiać pieraškody na kožnym kroku.

Najwyšejšyja ŭłady, najwyšejšyja panstwowyja „czyńniki“, pastaŭlenyja ścerahčy ład, kažuć, što tolki palaki ŭ Polskaj Rečypaspalitaj majuć prawy, tolki jany jość haspadary ziamli, a ŭsie druhija — hramadzianie druhoj klasy. Chto tak kazaŭ, dzie kazaŭ, panowie dobra wiedajecie. (Hołas na żydoŭskich łaŭkach: toj, katoraha my wybrali. Ščaśliwym chodam akaličnaściaŭ nia byŭ zabity, jak Narutowič). Kab utrymać u pasłuchmiannaści ludnaść, jakaja zapraŭdy ŭtraciła ciarpliwaść, jakuju dahetul mieła, treba siańnia legijonaŭ palicyi. Pobač armii, pobač wojska staić druhaja palicejskaja armija. Na našych wačoch Pòlšča (hołas na ławach mienšaściaŭ: palujeć na ludziej!) što raz wyradžajecca ŭ palicejskaje haspadarstwa. (Hołas na prawicy: baronie was ad bandytyzmu, jaki jość u Rasiei)! Što robicca z hetym bandytyzmam, to zaraz skažu. U prošłym hodzie, čujučy a hwałtach palicyi, wyjechaŭ ja da pawietaŭ: Pinskaha i Kosaŭskaha. Abjechaŭ dwa pawiety, i tam paśla wiedamaha napadu ŭ Telechanach nia było badaj wioski, a ŭ wioscy mužčyny, katory-b nia byŭ u ahidny, brutalny sposab skatawany. Staryja z zacisnutymi zubami ničoha nia hawaryli, ale taja moładź, u katoraj kipić haračaja kroŭ, hawaryła:

Ciapier budziem šukać darohi da pomsty!

Heta jość adna z pryčyn „bandytyzmu“. I ćwierdžu rašuča, što čym bolš budzie palicyi na Kresach, tym bolšaje budzie zabureńnie, tym bolš budzie taho, što panowie słušna ci niasłušna zawicio bandytyzm. Bo hetaja palicyja na Kresach, u tej skolkaści, u jakoj tam znachodzicca, zapraŭdy nia maje ničoha da raboty,jak tolki prawakawać. Takoha palicejskaha ŭcisku, takoha režymu išče naš narod nia bačyŭ. (Hołas na prawicy: Ab jakim pan haworyš, ci ab hraničnym, ci ab unutrannym?) Ab unutranym. Tak, dzie daŭniej adzin palicyjant, ci adzin stražnik, ci taksama adzin rasiejski uradnik dawaŭ sabie radu, tam siańnia jość pa 10-cioch, 15-cioch palicejskich. Adnak i hety palicejski nia jość wyprabawany, jak adpawiedny fachowy element. Hety palicyjant katora-

c) Wialikaje wymja, pa wydajeńni fałdzistaje. Wot i ŭsio toje, jakoju pawinna być sama karowa. A ciapier, jaki pawinien być dahlad?

U nas na wioscy časta karowy biez dahladu. Żywuć aby żyli. Jak daić — to znajdziecca i haspadar i haspadynia i ichnija dzietki, a jak dahledzieć — to niama kamu. A tymčasam biez dahladu i najlepšaja karowa nia dašć małaka. Da dahladu należać:

1) korm, 2) pojła, 3) čystata.

1. **Korm.** U nas kormiać najbolš trasiankaju, miašajučy sałomu i siena. Najhoršy korm budzie żytniaja sałoma, a najlepšy — siena. Aproč siena jošč jašče druhija raśliny, katoryja majuć u sabie šmat żyunaści, heta buduć: kaniušyna, saradela i wyka. Hety korm budzie nadta dobry. Ale nia usiaki jaho maje. Dyk wot dla tych, što nia majuć hetakaha pošaru, daju takuju radu: dawajcie harochawiny, bo jany tak sama majuć u sabie mnoha żyŭnaści. Harochawiny dobra rezać na siečku i abliwać jaje pamyjami, abo waranaj bulbaj i rabić, jak heta każuć na wioscy, „paranicu". Paranicu pryhataŭlajuć usiudy, tolki časam nia tak jak treba. Na paranicu režuć najhoršuju sałomu i kažuć: usio raŭno abmiašaŭšy karowy źjaduć. Źjaduć to źjaduć — bo što-ż jany buduć rabić, kali čaho druhoha nie dasi, ale jakaja budzie karyść, što karowa źješć tuju sałomu? Ci karowa ŭ toj sałomie znajdzie dla siabie jakuju żyŭnašć! Badaj što nijakaj. Adno toje, što źješć, patrymaje u żywacie i won wykinie. Wot i ŭsiaho, Nie, bratki, tak nia možna. Kali ŭžo daješ karowi to dawaj dobruju i pażyŭnuju sałomu s trawoju: dawaj harochawiny, ausianku, abo jačmianku, bo jany majuć ŭ sabie bolš żyŭnaści, jak żytniaja sałoma. Korm nie pawinien być tuchły.

Siečka dla bydła nie pawinna być karotkaja. Takaja siečka bydłu škodzić, bo załazić joj ŭ čarawy. Najlepšaja siečka dla karowy na wiaršok daŭżyni. Dla kania moža być karaciejšaja.

2. **Pojła.** Paić karowu treba čystaju wadoju. Najlepš kali wada zimoju trochi adahrejecca ŭ chaci — takaja wada lepšaja dla karoŭ, asabliwa ciołnych. Nia možna paić karowy wadoju hniłoju, stajačaju — bo takaja wada dla karowy škodzić.

3. **Čystata.** Kab karowa była čystaja pad jaje treba padściłać. Kali-ż karowa ukačajecca u hnoj, treba abmyć, asabliwa wymja. Našyja haspadyni časam pra heta mała rupiacca — a jaki skutak? Małako bywaje śmiardziučaje, brudnaje, časam da wymja prystaje jakaja chwaroba, małako robicca ciahuščym, jak nia miarkujučy, smarkačy. A ad čaho heta? Ad niačystaty.

Dyk wot kali chočaš mieć małočnuju karowu, spaŭniaj hetyja prawiły.

Haspadar.

Z Biełaruskaha žyćcia.

Z Zachodniaj Biełarusi.

Piaty Wypusk Wilenskaje Biełaruskaje Himnazii. Wypusknyja ekzamieny ŭ Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii skončylisia. Z ahulnaje ličby 22 wučniaŭ wośmaje klasy dapuščany byli da ekzamienaŭ 20. Wytrymali ekzamieny 19.

Skład našych maturystaŭ byŭ sioleta hetaki: chłapcoŭ — 6, dziaŭčat — 13. Pa wiery: 10 prawasłaŭnych, 1 katalik, 7 judejskaje wiery, 1 luteranin. Pa nacyjanalnaści: biełarusaŭ — 11, żydoŭ — 7, inšych — 1.

Cikawa prasačyć ličbu maturystaŭ himnazii za minułyja hady:

u 1920 h.	skončyła	16,	u tym	biełarusaŭ	25	proc.
„ 1921	„	„ 42,	„	„	28,5	„
„ 1922	„	„ 36,	„	„	28	„
„ 1923	„	„ 28,	„	„	50	„
„ 1924	„	„ 19,	„	„	58	„

ha haspadarstwa nia moža daskanalna apłacić, bo majučy stolki palicyi, nia moža dobra płacić, hety palicyjant šukajeć pabočnych zarabotkaŭ. Ja daskanalna wiedaju, što palicyja ŭ celaj čarzie miastečkaŭ majeć daručeńnie dastawić stolki a stolki pratakołaŭ u praciahu miesiaca. A kali hety palicyjant nie dastawić, to jaho wykidajuć.

Urešcie Polšča dačakałasia, što ŭ hetuju sprawu ŭmiašalisia čužyja dziarżawy i humanitarnyja arhanizacyi.

Dy što-ż dumajecie rabić z hetaj sprawaj? Pan ministar Hrabski tutaka wystupaŭ zusim nie jak staršynia, a tolki jak ministar finansaŭ. Jon dumaje, što sprawa ŭnutranaj i zahraničnaj palityki, budżetnyja i finansawyja sprawy nia majuć ničoha supolnaha, i nia choča ab hetym hutaryć, a kali nawat što i robić to robić u tajnicy.

Aŭtanomija terytoryjalnaja na daŭżejšy čas nie razwiazała-b hetaj sprawy akančalna, a tolki załatała-b jaje.

Adnak, narod naš biełaruski nia wieryć užo siańnia ŭ mahčymašć terytoryjalnaj aŭtanomii, bo wiedaje, što kali-b nawat jakikolwiek Sojm pad prymusam jakichkolwiek „pryčyn" hetuju sprawu prawioŭ i daŭ-by aŭtanomiju, to niama peŭnaści, kab heta aŭtanomija, tak sama, jak i kanstytucyja, nia była pahwałčana i złamana. Biełarusk. narod śćwiardżaje tolki fakty i siańnia jašče tym bolš abaračwaje swaje wočy na ŭschod (hałasy: Jazda! Hołas na lawicy: ale razam z ziamloj i ludźmi), **dzie bačyć mahčymašć raźwićcia, i dzie mnoha robicca, kab, wiedama, ciażkaje siańniašniaje pałažeńnie sielanina było palepšana.**

U časie, kali našaja ludnašć, cierpiačy ŭcisk i systematyčnaje pieraśledawańnie, tracić dawieryje da samoha hasudarstwa, trudna, kab my mahli mieć jakoje-niebudź dawieryje da p. Hrabskaha, takoha adnabokaha palityka. Tym bolš budziem pratestawać prociŭ dawańnia jamu jakich-niebudź paŭnamoctwaŭ. **Nia majučy dawieryja da siańniašniaha ŭradu, nia majem tak-ža dawieryja i da siańniašniaha Sojmu i damahajemsia nowych wybaraŭ. Urešcie, nia možam mieć lišnie wialikich nadziej i na nowy Sojm. Spaściaroha i zimnaja razwaha zmušajeć da wywadu, što razwiazańnia tych palučych zadač prychodzicca čakać najchutčej ad hłubokich ustrasieńniaŭ, ad palityčnaj i socyjalnaj rewalucyi...**

(Słowy: a wy imienna na heta i čakajecie).

Za ūsie piać hadoū skončyli Wilenskuju Biełaruskuju Himnaziju 141 maturyst (59 chłapcoū i 82 dziaūčaty).

U wosieni dla biełaruskich maturystaū maje być wyznačana ūradawaja kamisija jakaja wytrymaūšym pierad jej dziaržaūny ekzamien maje wydawać atestaty śpiełaści, ważnyja dla uniwersytetaū u Polščy. Pamiž Himnazijaj i Kuratoryumam iduć pierahawory ab warunkach i miežach hetych ekzamienaū.

Pasolski mitynh. 16 čerwienia h. h. adbyūsia ū siale Ćwiecienie, Dziśnienskaha pawietu, mitynh, na jakim wystupali z pramowami pasły Biełaruskaha klubu M. Kachanowič i P. Miatła. Narodu, nia hledziačy na doždžyk, sabrałosia dosyć mnoha. Mitynh unios značnaje ažyūleńnie ū nastroi sialanstwa, prydušanaha „kresowaj administracyjaj".

Kanfiškata „Krynicy". Nr. 14 „Krynicy" pa zahadu Kamisara Uradu na m. Wilniu skanfiskawany za karespandencyi z Dukšt i sa Świra.

Z Uschodniaj Biełarusi.

Zbornik biełaruskich kazak. Atrymany pieršy tom biełaruskich narodnych kazak, sabranych wiadomym biełaruskim etnohrafam Sieržputoūskim.

Zbornik pieradadzieny ū Instytut Biełaruskaj Kultury dla nadrukawańnia.

Biełaruski hurtok, Raśniańskaj wol. Horackaha paw. Ahulny schod nastaūnikaū Raśnianskaj wołaści pastanawiū arhanizawać hurtok biełarusaznaūstwa. U hurtok uwajšło ūsio nastaūnictwa wołaści i šmat addzielnych hramadzian.

Kulturna - aświetnaja sprawa ū Wiciebščynie. — Pastanoūlena pry ūsich bujnych palityčnaaświetnych ustanowach arhanizawać hurtki pa wywučeńniu biełaruskaj mowy.

— Arhanizawany pry wyšejšym pedahahičnym instytucie biełaruski hurtok daje studentam, wyjaždžajučym na wiasieńnija wakacyi, zadańnie — zaniacca ū časie wakacyjaū zboram materjałaū pa krajaznaūstwu (zapisy narodnych piesień, kazak, padańniaū i h. d.).

— Ahulny addzieł Wiciebskaha pawiatowa-haradzkoha wykanaūčaha kamitetu namieciū plan padrychtoūčych rabot pa pierawodu častki radawych škoł 1-j st. na biełaruskuju mowu.

Faktyčny pierachod da biełaruskaj mowy pawinien raspačacca ūwosień hetaha hodu.

Da arhanizacyi Biełaruskaha S.-H. Banku. Pastanoūlena adčynić Biełsielbank nie paźniej čerwienia. Majučy na ūwazie, što Biełaruś swaich środkaū na ūtwareńnie Banku nia maje, pastanoūlena prasić Radu Pracy i Abarony SSRR ab wydačy Biełarusi asnaūny kapitał Banku 1.200.000 rub.

Nowyja biełaruskija knižki.: J. Losik — „Biełaruskaja mowa" (hramatyka), M, Bajkoū i M. Harecki „Praktyčny rasiejska-biełaruski słoūnik".

Nawukowy hurtok dla wywučeńnia Homielščyny. Pry Instytucie Sielskaj Haspadarki u Miensku skłaūsia i pracuje nawukowy hurtok dla wywučeńnia Homielščyny.

Hurtok stawić metaj wywučeńnie Homielščyny, jak dałučanaj, tak i nie dałučanaj, z boku pryrody, ekanomiki, bytu, historyi i mowy žycharstwa.

Zhodna z hetym hurtok raźbiwajecca na adpawiednyja sekcyi.

Pakul što idzie padhatoūčaja praca. Wypracawany padrabiazny plan pracy i wiadziecca tearatyčnaja padrychtoūka da praktyčnaj pracy, jakaja pawinna raspačacca ūletku, kali ūsie siabry hurtka pajeduć na miejsca pracy.

U skład hurtku ūwachodziać i zaprašajucca nowyja studenty Instytutu i Uniwersytetu rodam z Homielščyny.

Biełarusy ū Łatwii.

Aryšty biełarusaū. 13 čerwienia, ū časie wypusknych ekzamienaū u Dźwinskaj Biełaruskaj Himnazii, łatwijskaja palityčnaja palicyja aryštawała biaz nijakaje pryčyny dyrektara Himnazii, hram. Iwana Kraskoūskaha i wučycialoū jaje: Andreja Jakubieckaha, Korci i Paūlinu Miadziołku-Hrybowuju, jak „palityčnych prastupnikaū". Ekzamieny spynilisia.

Hety pieršy hwałt ułady nad biełarusami ū Łatwii wyklikaū wielmi ciažkoje ūražeńnie i ahulnaje abureńnie siarod biełaruskaha hramadzianstwa, tym bolš, što aryštawanyja — wyklučna kulturnyja pracaūniki i nijakaj palityčnaj dziejnaściaj u Łatwii nie zajmalisia. Aburany i lepšyja pradstaūniki łatwijskaha hramadzianstwa.

Jašče raniej, bo ū kancy maja, byū aryštawany były dyrektar Biełaruskaje Himnazii ū Lucynie, K. Jezawitaū. Jak nas pawiedamlajuć, śledawaciel nie pradstaūlaje jamu abwinawačańnia i nie zwalniaje zatym, što palityčnaja palicyja ūsio jašče „šukaje" i nia moža znajści niaistnujučych dowadaū „prastupnaje" dziejnaści Jezawitawa.

Dumajuć, što ūsie hetyja hwałty nad biełarusami — wynik iłžywych danosaū našych adwiečnych „pryjacielaū"...

S POLŠČY.

Darahaja padaroža p. Prezydenta Polščy. „Głos Prawdy" piša, što na pryjom p. Prezydenta ū časie apošniaje padarožžy jaho pa Zachodniaj Biełarusi (na „tryumfalnyja bramy", bankiety i h. d.) pawiatowyja sojmiki wydali razam 115 miljardaū marak, a imienna: Słonimski sojmik—39 miljardaū, Lidzki—46 miljardaū i Nawahradzki — 30 miljardaū. U Nawahradku ceły rad ūradaū spyniū z pryčyny pryjezdu p. Prezydenta na niekalki dzion swaju dziejnaść, bo pamiaščeńnie ich było ūžyta dziela pryjomu wysokaha hościa.

Wyjaždžajuć. Žydy cełymi masami wyjaždžajuć z Polščy. Niadaūna dawoli značnaja hrupa žydoū praz Hdańsk wyjechała ū Palestynu.

Majontak Witasa raście. Polskaja hazeta „Wyzwolenie“ piša, što Witas razam z niejkim Stawaržam kupili za 13 tysiač dalaraŭ nowy majontak: dom, haspadarskija budynki i kala 30 marhoŭ ziamli.

Niešta daduć. Apośnim časam jość čutki, što polski ŭrad nadumaŭsia zrabić niejkuju ŭstupku ŭ školnictwie biełarusaŭ, lićwinoŭ, ukraincaŭ i t. d.

Z USIAHO ŚWIETU.

Francyja. **Nowy Prezydent i nowy ŭrad.** U Francyi za apošnija niekulki tydniaŭ zdaryłasia mnoha pieramienaŭ. Tam ciapier nowy prezydent i nowy ŭrad. Prezydent naležyć da palityčnych lewych kruhoŭ, choć i nie saŭsim. Za toje nowy ŭrad ciapierašni całkom lewy. Ad hetaha mohuć być ważnyja ŭ Eŭropie źmieny ŭ palitycy.

Italija **Zabojstwo Matteottiaho.** U Italii jak wiedama, ŭściaž niazwyčajna napiatyja adnosiny miž prawymi i lewymi. Niadaŭna dajšło da taho, što prawyja zamardawali pasła Matteottiaho z hrupy sacyjalistych. Dziela hetaha rabotniki duža ŭzburanyja. Mahčyma, što lewica śkinieć prawicowy ŭrad i woźmie ŭładu ŭ swaje ruki.

Św. Ajciec spahadaje. Św. Ajciec prymaŭ udawu i matku pa zabitym Matteottim, hawaryŭ z imi bolš jak paŭhadziny i wyraziŭ swoj spahad i błahasławienstwa.

Z WILNI.

— **Litoŭskaje kulturnaje świata.** 8 červienia litoŭskaje hramadzianstwa śwjatkawała 20-tyja ŭhodki adwajawańnia prawa litoŭskaha druku.

Polski ŭrad uračysta światkawać hety dzień litoŭcam nie pazwoliŭ.

Red. „Krynicy“ hetym wyražaje swoj spahad litoŭcam i składaje swajo prywitańnie dla litoŭskaha druku!

— **Nia wyšluć.** Polskaja ŭłada była zahadaŭšy wyhnać ź Wilni wiadomaha litoŭskaha dziejača Dr. Alsejku. Adnak ciapier dawiedywajemosia, što dr. Alsejka wysłany nia budzie.

— **Košty utrymańnia palicyi ŭ Wilni.** Zhodna z pastanowaj uradu, wilenski miastowy samaŭrad pawinien wypłacić sioleta na ŭtrymańnie palicyi 967 tysiač złotych. Hetaja wializarnaja suma (na polskija marki heta budzie 1740 miljardaŭ 600 miljonaŭ!) zusim nie adpawiednaja bahaćciu miesta, a źjaŭlajecca adnej z prajawaŭ „kresowaje” palityki, jakaja starajecca brać čym bolš hrošy z niaščasnych „Kresaŭ“ — dziela karyści zapraŭdy polskich ziamiel. Hetak miesta Łodź, najwialikšy polski pramysłowy centr, płocić na palicyju ŭdwaja mienš za Wilniu (425 tysiač zł.), chacia ŭ niekalki razoŭ bahaciejšy za našu staradaŭnuju stalicu.

— **Kali i jak płacić strachoŭku.** Ustanoŭlena, što strachawaja płata raskładajecca na raty. Pieršuju ratu buduć syskawać ciapier. Niezamožnym sialanam i źbiadnieŭšym z pryčyny wysokich padatkaŭ budzie adsročka ŭ spłacie i pieršaj nawat raty. U kožnym razie — paskolku ŭdałosia wyjaśnić — nie padbačycca pradažy majemaści haspadara za niaŭžnos strachawoj płaty ŭ termin.

USIAČYNA.

Žart.

Maładzik swataŭsia da dzieŭki, Kali ŭžo zhawarylisia, dzieŭka kaža:

— Ale ci ty zmožaš wykarmić maich dziaciej?

— To ty ŭžo dziaciej maješ?! — ździwiŭsia dziaciuk.

* * *

Adzin čaławiek pryjšoŭ da kupca ŭ les i pytajecca.

— Skažy, skolki ŭ ciabie kaštuje sasna?

— Nu, nia wiedaju, ja tolki całym lesam handluju.

PRYKAZKI.

1. Dzied, siało haryć — niachaj haryć, ja ŭ druhoje pajdu.
2. Swaju matku bjučy nie zabje, a čužaja hładziačy zahładzić.

ZAHADKI.

1. Woz biez kalos, puha biez puhaŭja, a daroha biez piasku.
2. Na našaj niawieście kašul bolš jak dźwieście, a wiecier zawieje i cieła widać.

Razhadki z Nr. 13.

1. Ručka nad wiadrom. 2. Woŭk.

Naša Pošta.

W. **Adważnamu:** Wiestki ab awantury abšarnika Jacyny ŭ kaścieli ŭ Malkaŭščynie, Drujskaj hm. my atrymali. Dziakujem. Wykarystajem.

Zaścianko wamu: Hrošy na „Krynicu“ 8.600.000 mk. my atrymali. Imia achwiaradaŭcaŭ i chto skolki achwiarawaŭ drukujem u addziele „Da nas pišuć“ u hetym-ža numary „Krynicy“. Redakcyja ŭsim Wam

ščyra dziakuje za padmohu i za pamiać ab našaj rodnaj biełaruskaj sprawie!

Ksiandzu A. L.: 3 zł. atrymali. „Krynicu" pasyłajem pawodle padanaha Wami adrasu.

Jasinkowiču: 2 zł. atrymali. Hazetu pasyłajem.

Fr. Dulincu: 3 zł. atrymali Hazetu pasyłajem.

Klučanowiču: 3 zł. atrymali.

Maleju: 1 miljon m. p. atrymali.

Br. Marozu: Wam pasyłajecca „Krynica", na jakuju za was adzin caławiek prysłaŭ 1 zł. p.

J. Barejšy: 3 mil. m. atrymali. „Kryn." pasyłajem.

Antosiu z Lepla: Za ŭsio prysłanaje dziakujem. Karystajem.

Siarh. Siniaku: Knižki wam wysłany. Wierš Waš my atrymali, adnak nie nadrukujem, bo za jaho napeŭna skanfiskujuć nam „Krynicu". Pišycie, što ŭ Was čuwać.

Ant. Chatniamu: Za prysłan. padziaka. Nadruk.

Piatru Klučniku: Za adrasy dziakujem i prosim u Was parady: adpišycie, ci nia lepš na kaho z was adnaho prysyłać „Krynicu", niekulki numaroŭ, a toj razdaść žadajučym? Našto ŭ adno miejsca, dy na niekulki imianoch pasyłać hazetu? Čakajem adkazu.

Žywomu Niaboščyku: Dziakujem. Skarystajem Wierš Waš ciažkawaty.

Fr. Žužuku i P. Žwinku: Hazetu Wam pasyłajem. Sami čytajcie i inšym dawajcie.

Paznanskamu wałačuzie: Prysłanaje atrymali. Karystajem. Pišycie bolš.

Uł. Iwanoŭskamu, Hannie Waranković. Hannie Małojła i Paŭłu Šmarkiewiču: Dla was pasyłajecca niekulki numaroŭ „Krynicy". Sami čytajcie i druhim dawajcie.

A. K.: Wiestki ad Was atrymali. Dziakujem. Karystajem.

ČYTAJCIE I PAŠYRAJCIE „KRYNICU".

WILENSKAJA BIEŁARURKAJA HIMNAZIJA

(Wilnia, Wostrabramskaja wul. Nr. 9).

Waśmiochklasowaja himnazija humanistyčnaha typu z wykładańniem u biełar. mowie.

Adkryta pryjmo uwa usie klasy

Uzrost pastupajučych abmiažowan hetkimi hadami: u I-uju kl. prymajucca dzieci ad 10 da 13 h.. u II-uju kl. — ad 11 da 14 h., u III-uju — ad 12 da 15, u IV-uju — ad 13 da 16, u V-uju ad 13 da 16, u VI-uju — ad 15 da 17, u VII-uju ad 15 da 18 h. i u VIII-uju ad 16 da 19 h.

Zajawy ab pryniaćci prymajucca štodnia u kancelaryi himnazii ad 10 hadz. ran. da 2 hadz.

Da zajawy treba dałučać: metryku ab naradžeńni (ci metryčnuju srpaŭku), paświedčańnie ad doktara ab pryščepie ospy, dakumenty ab papiaredniaj adykacyi pastupajučaho i unieści ustupnuju płatu: u III i IV klasy — 5 zł., u V i VI — 7 zł. 50 hr., VII — 10 zł., u VIII — 15 zł.

Pakul nia budzie ŭniesiena ŭstupnaja płata, zajawy razhladacca nia buduć.

Ustupnyja ekzamieny buduć adbywacca ŭ praciahu ŭsiaho wieraśnia.

Ekzamien u pieršuju klasu adbywajecca pa lekcyjnaj systemie: pastupajučyja pawinny źjawicca na zaniatki ŭ klasu 1 wieraśnia a 9 hadz. ranicy. Pytańnie ab zaličeńni ŭ lik wučniaŭ bydzie wyrašana praz tydzień u zaležnaści ad ahulnaha raźwićcia i padhatoŭnaści dziaciej.

Dzieci, dobra skončyŭšyja try addziełы biełaruskich pačatkawych škołaŭ, **prymajucca bez ekzamienu** ŭ pieršuju klasu, a dobra skončyŭšyja čatyry addziełы — bez ekzamienu ŭ druhuju klasu.

Prahramy dla pastupajučych možna znajści ŭ kancelaryi himnazii.

Pačatak zaniatkaŭ — 1 wieraśnia a 9 hadzinie ranicy.

Wučni niezamožnyja u pieršych klasach ad płaty buduć zwalniacca.

Pry Himnazii jość internat u jaki wučni mohuć mieć kwateru i dahlad.

Redaktar-wydawiec **B. Turonak.** Tow. Wyd. „POGOŃ", Druk. „PAX" Wilno, zauł. Św. Ignacego. 5